Setina Andersson Medhanie
Handledare: Elisabeth Einarsson
2017-04-19, GEOL01
Geologiska institutionen, Lunds universitet

Undervattensfönstret som speglar dinosauriernas värld

Sverige betraktas ofta som det kalla landet i norr med älgar, vargar och björnar. Men har det alltid sett ut såhär? En inblick i fossil och fossila avgjutningar genom stenkärnor av de djur som levde för runt 80 miljoner år sedan säger oss något helt annat.

För 80 miljoner år sedan pågick den tidsperiod vi idag kallar för sen krita, närmare bestämt stadiet campan. Trots all förfluten tid har områden med material från den gamla havsbottnen under campan påträffats. Ullstorp, en lokal i nordöstra Skåne, utmärker sig med bevarad kalksten rik på fossil från det marina djurliv som en gång i tiden existerade. Många fossil tillhör evertebraterna, de ryggradslösa djuren, från till exempel kräftdjur, musslor, sjöborrar och bläckfiskar ofta i form av skalrester eller som stenkärnor. Men även fossila fynd från land- och vattenlevande ryggradsdjur har upptäckts i form av skelett och tänder från svanödlor, krokodiler, havssköldpaddor, mosasaurier och hajar. Kanske får du nu en bild av att kalkstenssedimenten från Ullstorp inte är vilka som helst utan nämligen en del av de avlagringar som tillkom under dinosauriernas tid?

Under en livslängd tappar en haj flera tusen tänder därmed det stora antalet bevarade hajtänder i Ullstorps sediment.

Det största berättar inte alltid mest. Mollusker, som även kallas blötdjur, tillhör evertebraterna och består av musslor, snäckor, sniglar och bläckfiskar. Genom att studera molluskers fossil och stenkärnor från Ullstorps sediment öppnas ett undervattensfönster som speglar den värld som en gång i tiden utgjorde Skåne. Detta då undersökningar av hur molluskerna levde och såg ut möjliggör rekonstruktioner av det liv och den miljö som existerade då dinosaurierna vandrade på jorden. Ordspråket ”En bild säger mer än 1000 ord” väger inte lika starkt nu när vi inser att en fossil mollusk kan spegla en 80 miljoner år gammal värld.

Vänstra bilden visar en bevarad cirkulär del av en belemnit från Ullstorp. När belemniterna existerade under krita såg de ut som på den högra bilden.
Bild till vänster: Setina Andersson Medhanie
Bild till höger: Dmitry Bogdanov

I Ullstorps fossila samling har bland annat belemniter, en sorts bläckfisk, påträffats. Det sammantagna intrycket av Ullstorps fossil indikerar ett medelhavsklimat med ett rikt djurliv i havet. Mängden kalkstenssediment i området visar en, under krita, högre havsyta än dagens och Skåne antas ha utgjorts av en skärgårdsmiljö. Visst låter det nu inte helt fel att ta sig tillbaka genom undervattensfönstret till Ullstorp under campan och få tillgång till soligt väder året om? Dock kan det vara förståndigt att avstå från ett dopp i det varma vattnet då det finns en definitiv risk att bli hajbiten.